

Noter til Strafferettens gang af Gorm Toftegaard Nielsen	2
Kapitel 1 – Strafferetsplejen.....	2
<i>Hvad er strafferetspleje?</i>	2
<i>Strafferetsplejen som en hjørnesten i demokratiet</i>	2
<i>Hvilke sager behandles efter retsplejeloven?</i>	3
Kapitel 2 – Efterforskning.....	4
<i>Hvad er efterforskning?</i>	4
<i>Indledning af efterforskning</i>	4
<i>De grundlæggende regler</i>	5
<i>Beskyttelse af den sigtede</i>	7
<i>Politiets tavshedspligt</i>	7
<i>Sigtedes ret til at overvære dele af efterforskningen</i>	8
<i>Sigtedes aktindsigt</i>	9
<i>Beskikkelse eller valg af forsvarer</i>	9
<i>Forsvarenes beføjelser under efterforskningen</i>	10
<i>Afhøringer</i>	12
<i>Agentvirksomhed</i>	14
<i>Tvangsindgreb</i>	16
Kapitel 3 – Tiltalsspørgsmålet.....	21
<i>Hvem rejser tiltalen?</i>	21
<i>Justitsministeren som øverste anklager</i>	21
<i>Sagen henlægges på bevisets stilling – Påtaleopgivelse</i>	22
<i>Tiltalefrafald</i>	23
Kapitel 4 – Tilståelsessager.....	25
<i>§831-sager</i>	25
<i>Bødeforlæg</i>	27
<i>Aftale mellem anklagemyndighed og sigtede: Plea bargaining</i>	28
Kapitel 5 – Anklageskrift mv.....	30
<i>Indholdet af anklageskriftet</i>	30
<i>Afvisning eller frifindelse pga. anklageskriftets formulering</i>	32
<i>Udvidelse af tiltalen</i>	33
<i>Den øvrige forberedelse af hovedforhandlingen</i>	33
Kapitel 6 – Hovedforhandlingen.....	35
<i>Offentlighedsprincippet</i>	35
<i>I hvilket omfang medvirker lægdommere?</i>	38
<i>Nærmere afgrænsning mellem forskellige retter</i>	39
<i>Hvilke procedure anvendes?</i>	39
<i>Tiltaltes tilstedeværelse</i>	40
<i>Afhøringerne</i>	41
<i>Pligten til at vidne</i>	44
<i>Forurettede som vidne</i>	46
<i>Anden bevisførelse</i>	47
<i>Proceduren</i>	49
<i>Forholdet mellem tiltale og dom</i>	49
<i>Votering og dom</i>	50
<i>Bødesager</i>	52

STRFL §164, stk. 1 anfører, at den, der indgiver en falsk anmeldelse til politiet med forsæt til, at en uskyldig bliver sigtet/dømt, straffes med fængsel indtil 6 år – desuden kan en politianmeldelse også anses for værende en strafbar injurie, der eventuelt kan gøres straffefri pga. atypicitet eller efter strfl §269.

U2007.1254 – Anmelder idømt bøde- og erstatningsansvar for ubegrundet politianmeldelse og offentliggørelse af anmeldelsen i pressen, så den var til skade for den anmeldte.

Politianmeldelser, der indgives af advokater er underlagt pligt om god advokatskik, jf. RPL §126, stk. 1.

U1993.8H – Advokat ifaldt bødeansvar for at tilsidesætte sin pligt om god advokatskik i forbindelse med indgivelse af en politianmeldelse, da der ikke var nogle konkrete holdepunkter for det strafbare.

Rimelig formodning – Det fremgår af RPL §742, stk. 2, at efterforskningen foretages af politiet, når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold er til stede. Politiet kan enten indlede efterforskningen på begæring eller efter eget initiativ, jf. RPL §742, stk. 2. – dog er der nogle straffesager, der kun kan indledes pga. begæring fx hærværk, jf. STRFL §291, stk. 1, jf. §305. → her rejses der sigtelse.

Politiet kan vælge at afvise en anmeldelse, hvis der ikke er formodning om, at der er begået et strafbart forhold, jf. RPL §749, stk. 1.

Politiet kan vælge at indstille en allerede påbegyndt efterforskning, såfremt der ikke er grundlag for at forsætte denne, jf. RPL §749, stk. 2 – dog gælder dette kun hvis der ikke er rejst sigtelse, ellers finder rpl §§721-722 anvendelse.

Såfremt en anmeldelse afvises kan denne påklages til statsadvokaten, jf. RPL §740, stk. 3, 2 pkt. Desuden skal den forurettede underretters herom, jf. 1 pkt.

Rigsadvokaten kan efter egen drift eller efter klage ændre statsadvokatens afgørelse, jf. RPL §99, stk. 2, jf. §98, stk. 3.

Af egen drift – Politiet kan enten indlede efterforskningen på begæring eller efter eget initiativ, jf. RPL §742, stk. 2 – efterforskning efter eget initiativ sker primært ved overtrædelse af færdselsloven. Det fremgår af færdselslovens §77, at politiet har kompetence til at undersøge om en bil er lovlig, og efter §55 kan politiet kræve, at bilføreren skal foretage en prøve i forbindelse med undersøgelse af spirituspåvirkning

Specialmyndigheder – Politiet kan modtage anmeldelse fra andre forvaltningsmyndigheder fx SKAT – der er her tale om anmeldelser fra særmyndigheder ved overtrædelse af bl.a. særlovgivning, jf. SG s. 41. Politiets arbejde kan her være begrænset, da særmyndighederne selv kan have undersøgt forholdet, og derfor foretaget den nødvendige efterforskning.

I nogle tilfælde kan et forhold anses for værende for bagatelagtigt til, at man finder dem strafværdige, hvilket oftest medfører at specialmyndighederne undlader at politianmelde disse. Dog kan dette medføre forskelsbehandling, og Rigsadvokaten har godkendt, at der alligevel kan rejses tiltale selvom forholdet ikke blev anmeldt, jf. AÅ 1982.17.

De grundlæggende regler

Foretages af politiet – Efterforskningen foretages typisk af en af de 12 politikredse, der ledes af den lokale politidirektør, jf. RPL §110. Politi og anklagemyndigheden er i Danmark ikke adskilt, og kompetencefordelingen her er ikke til diskussion. Det meste af efterforskningen foretages af politiuddannet personale, dog er der i nogle tilfælde behov for anvendelse af de særligt oprettede efterforskningsenheder.

I særlige tilfælde kan retten vælge at nægte at beskikke den ønskede advokat, hvis dennes medvirken vil medføre en forsinkelse af sagens fremme eller modvirke sagens opklaring, jf. RPL §733, stk. 2.

Efter RPL §734 udelukker en række inhabilitetsgrunde beskikkelse, fx hvis den pågældende advokat skal vidne i sagen, jf. fx U1997.1125V, hvor advokat ikke blev udelukket fra beskikkelse, da han ikke var på bevisfortegnelsen.

Retten fastsætter salæret til den beskikkede forsvarer, og der gælder et forbud mod, at den beskikkede forsvarer modtager et større beløb end det fastsatte, jf. RPL §334, stk. 5. Som udgangspunkt betaler staten for salæret for den beskikkede forsvarer, dog med den følge, at den sigtede skal betale senere, hvis denne bliver dømt. En tiltalt med en selvvalgt forsvarer kan kun undtagelsesvist få mulighed for delvis dækning, jf. RPL §1007, stk. 2.

Hvornår beskikkes? – I visse tilfælde skal en forsvarer beskikkes allerede under efterforskningen, jf. RPL §731, stk. 1. En offentlig forsvarer kan beskikkes, når den sigtede fremstilles i grundlovsforhør, jf. RPL §731, stk. 1, litra a. Desuden kan der beskikkes ved domsmandssager, jf. litra d.

Det fremgår af RPL §831, stk. 3, at en forsvarer skal beskikkes, såfremt den sigtede er frihedsberøvet under behandlingen af dennes tilståelsessag.

Der skal beskikkes en forsvarer ved videoafhøring af børn, selvom der ikke er en sigtede, jf. RPL §731a.

Det fremgår af RPL §732, stk. 1, at retten har en skønsmæssig adgang til at bestikke forsvarer, hvis omstændighederne taler herfor, og den sigtede ikke selv har skaffet sig bistand af en forsvarer.

Efter RM5/2007 er det anført, at for straffesager, hvor den sigtede er psykisk afvigende eller omfattet af STRFL §70, kan det pålægge politiet en pligt til at tage initiativ til forsvarsbeskikkelse allerede inden afhøringen af den mistænkte.

Forsvarenes beføjelser under efterforskningen

Efterforskningens beføjelse – Der er intet forkert ved, at forsvareren selv foretager besigtigelser eller tager billeder på gerningsstedet, hvis dette er offentligt tilgængeligt. De fleste efterforskningskrift er faktiske handlinger, og forsvareren har kompetence til at foretage de efterforskningskrift, der er tilgængelige for alle og enhver → han kan udspørge vidner, eksperter, undersøge gerningsstedes etc.

I nogle tilfælde, kan der opnås forhåndsgodkendelse fra retten om at inddragelse af ekspertise anses for værende en sagsomkostning, jf. fx U1985.312H, hvor forsvarer fik stillet retsmedicinere til rådighed som bistand. I nogle tilfælde kan ekspertise inddragelse anses for værende en sagsomkostning, selvom der ikke var en forhåndsgodkendelse, jf. U2011.1014H, hvor staten skulle betale 1/3 af honorar, da efterforskningen medførte begrænsning af tiltale med ca. 9 mio. kr.

Forsvarerens anmodning til andre forvaltningsmyndigheder om udlevering af materiale afslås direkte af OFL §2, stk. 1, der anfører at OFL ikke gælder for strafferetsplejen. De pågældende sagsakter kan dog kræves udleveret af politiet efter RPL §729a, stk. 3.

U1999.556Ø – F havde stillet supplerende spørgsmål til læge, der havde afgivet erklæring i sagen. L anførte, at der intet er galt i, at rette henvendelse til en anden offentlig myndighed, så længe F ikke modarbejder sagens oplysning.

Begrænsninger – Der må hverken ske beslaglæggelse eller edition, såfremt det står i misforhold til sagens formål, eller såfremt mindre indgribende foranstaltninger vil være tilstrækkelige, jf. RPL §805, stk. 1-2 – gælder for både den sigtede/ikke-sigtede.

Kompetence – Afgørelsen om beslaglæggelse sker af politiet, men kun hvis den der råder over genstanden giver skriftligt samtykke hertil, jf. RPL §806, stk. 8 – Giver der ikke samtykke, kræves beslaglæggelsen en retskendelse.

Kapitel 5 – Anklageskrift mv.

Der skal udarbejdet et anklageskrift for alle straffesager, der ikke behandles som tilståelsessager (§831). Når dette anklageskrift sendes til den pågældende domstol, betegnes den mistænkte for tiltale.

Sigtede = før anklageskriftet sendes

Tiltale = Efter anklageskriftet sendes

Beslutning om at rejse tiltale er ikke en afgørelse efter FVL → Tiltalen skal ikke begrundes eller indeholde klagevejledning, jf. SG s. 130.

Anklagemyndigheden skal i anklageskriftet angive hvad sagen drejer sig om, og anklageskriftet anses for værende den formelle ramme for den videre sagsbehandling.

Kravene til anklageskriftet er det same uanset om sagen skal behandles af nævninge, domsmænd eller alene af dommere. Dog er det muligt ved bødesager, at diktere anklageskriftet til retsbogen, jf. RPL §895, stk. 1.

Såfremt anklageskriftet formelle krav ikke er opfyldte, anses anklageskriftet for værende ugyldigt, og kan medføre frifindelse for den tiltalte.

Indholdet af anklageskriftet

RPL §834 regulere reglerne om anklageskriftets indhold.

RPL §834 gælder for alle sager – dog kan bødesager rejses mundligt, såfremt sigtede er til stede.

Anklagemyndigheden rejser tiltale ved anklageskrift, der skal indeholde, jf. RPL §834, stk. 1.

Nr. 1 – Navnet på den domstol, der skal behandle sagen.

Nr. 2 – Tiltaltes navn, adresse og hvis muligt CPR-nummer eller lignende.

Nr. 3 – De forhold som, der rejses tiltale for.

Kendetegn – oplysningerne efter stk. 1, nr. 3 skal desuden også omfatte den overtrådte regel + forbrydelsen kendetegn, jf. RPL §834, stk. 2, nr. 1 → Det kræves blot at faktum beskrives således, at det dækker lovens krav – det kan ikke kræves at lovens egne ord skal gentages.

Forbrydelsens navn – oplysningerne efter stk. 1, nr. 3 skal desuden også omfatte forbrydelsen navn, såfremt loven indeholder angivelse heraf, jf. RPL §834, stk. 2, nr. 2. Fx "røveri", "tyveri", osv.

At forbrydelsens navn glemmes i anklageskriftet har næppe større betydning, jf. SG s. 131.

Selve forholdet – oplysningerne efter stk. 1, nr. 3 skal desuden også omfatte en kort beskrivelse af selve forholdet, der rejses tiltale for + angivelse af tid, sted, genstand, udførelsesmåde + andre nødvendige oplysninger, jf. RPL §834, stk. 2, nr. 4

Anklageskriftet må ikke indeholde en oversigt over de beviser, der agtes ført, eller redegøre for sagens retsspørgsmål, jf. RPL 834, stk. 4.

U1995.204H – Anklageskrift må ikke anføre, at en hastighedsovertrædelse er målt med radar.

Udførelsesmåde – Der skal her anføres den præcise udførelsesmåde, hvorpå forbrydelsen er foretaget fx om mord er sket ved skud, knivskik osv.

EMRK – Krav om upartisk pådømmelse fremgår også af EMRK art. 6, stk. 1.

Tidligere beskæftigelse med sagen – En dommer kan inden hovedforhandlingerne have varetægtsfængslet T efter RPL §762, stk. 1. Varetægtsfængsling har ingen betydning for den berørte dommers upartiskhed i forhold til selve staffesagen, jf. U1987.307H.

Varetægtsfængsling efter RPL §762, stk. 2 medfører, at dommeren er inhabil til at afgøre selve sagen, jf. EMD af 24.5.1989, Hauschildt mod DK, jf. RPL §60, stk. 2, 1 pkt.

U1990.13H – T varetægtsfængslet efter §762, stk. 1 og 2 → Dommer inhabil efter rpl nuværende RPL §61 – Problemet skulle fortolkes efter formodningsreglen.

En dommer må ikke deltage i hovedforhandlingen, hvis denne tidligere har givet udtryk for, at mistanken mod T er særligt bestyrket, og såfremt T har nægtet sig skyldig, jf. RPL §60, stk. 2.

Dommeren må altså gerne deltage, såfremt der er tale om en tilståelsessag efter RPL §831.

Afgjorte sager vedrørende medgerningsmænd – En dommer anses for værende inhabil, såfremt denne har deltaget i fældende afgørelser mod medgerningsmænd, hvis dommeren dermed har taget stilling til bevisspørgsmålet i den nu foreliggende sag, jf. FT 1989.90, till. A, s. 3822.

TFK 2003.170V – Gælder også hvis medgerningsmændenes sag er tilståelsessager.

U2005.908H – A og B var i §831-sag dømt for at have opbevaret 17kg hash for T – dommeren i T's sag var den samme som i A&B → Dommeren var inhabil.

Tiltaltes tilstedeværelse

Både anklager og forsvarer skal være til stede under hovedforhandlingen, jf. RPL §852, stk. 1.

Tiltaltes sikkerhed – T har som UP pligt til at være til stede under hovedforhandlingen indtil der er afsagt dom, jf. RPL §853, 1 pkt. Dog kan rettens formand tillade, at T forlader retten inden da, jf. 2 pkt.

T kan deltage gennem video-transmission, hvis nødvendigt og max straf på 1 år, jf. RPL §854, stk. 1.

En sag skal udsættes ved forbigående hindringer uanset om dette er T's skyld eller ej fx sygdom, beruselse og lignende tilstand, der ikke gør det muligt for T at afgive nogen fornuftig forklaring.

Tiltaltes udeblivelse – Ved T's udeblivelse, gælder der, at man som UP skal søge at bringe T til stede hurtigst muligt → der afsiges anholdelsesbeslutning efter rpl §757.

Vidneafhøring – Såfremt det ikke lykkes at bringe T frem til retten kan der vidneafhøres, hvis dette er forenelig med hensyn til T, og såfremt udsættelse medfører væsentlig ulempe for de mødte eller sagen, jf. RPL §855, stk. 2 → Dette kræver dog at T's forsvarer er tilstede ved retsmødet.

U1996.1434Ø – Der var i en bødesag foretages vidneafhøring uden at T var tillagt til retsmøde → I strid med EMRK art. 6, stk. 3, litra d.

Sagen fremmes – En sag kan fremmes til dom uden T's tilstedeværelse, såfremt retten ikke finder T's tilstedeværelse nødvendig, jf. RPL §855, stk. 3, nr. 1-5 – fx når 1) T er undvejet retsmødet, 2) T har uden tilladelse forladt retten, 3) T givet samtykke hertil, 4) når der ikke kan dømmes mere end 3 mdr. Fængselsstraf, 5) afgørelse utvivlsomt bliver frifindelse.